

6 7 6 7 6 5

KONKURS URBANISTYCZNO-ARCHITEKTONICZNEGO
na opracowanie koncepcji Placu Kopernika oraz kwartału
zabudowy ograniczonego ulicami: Kellera, Stryjewskiego,
Boh. Westerplatte, wchodzących w zakres obszaru
rewitalizacji „Łębork – Północ” –
Odnowiony Nowy Świat

Część opisowa

ORGANIZATOR KONKURSU:

Gmina Miasto Łębork, ul. Armii Krajowej 14, 84-300 Łębork

data opracowania: 27.lutego 2017

Opracowanie sporządzono na podstawie otrzymanego Regulaminu Konkursu z dnia 3. Stycznia 2017

I. INFORMACJE OGÓLNE

1.1. PRZEDMIOT KONKURSU

Przedmiotem zadania jest wykonanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej dla dwóch obszarów: Plac Kopernika oraz kwartał zabudowy ograniczony ulicami: Kellera, Stryjewskiego, Boh. Westerplatte. Według wytycznych organizatora konkursu, oba obszary powinny funkcjonować jako wzajemne dopełnienie programowe. Ponadto przyjęte rozwiązania powinny utrzymywać odmienną charakterystykę programowo – przestrzenną wynikającą z uwarunkowań funkcjonalnych, przestrzennych oraz historycznych. Plac Kopernika stanowi reprezentacyjne przedpole kościoła p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Zlokalizowany jest w bezpośrednim centrum miasta Łęborka, ograniczonego linią średniowiecznych obwarowań. Obszar ten, wraz z planowanymi w ramach rewitalizacji inwestycjami, ma stanowić łącznik pomiędzy centrum a obszarami rozwoju zabudowy mieszkaniowej w północnej części miasta.

1.2. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

Głównym celem projektu jest wskazanie rozwiązań przestrzennych stanowiących **potencjał do włączenia mieszkańców w proces rewitalizacji** oraz wzmocnienia społecznego wymiaru realizacji inwestycji. Cel ten realizowany jest przy **uwzględnieniu relacji szczegółowych** rozwiązań zagospodarowania obszarów objętego zakresem Konkursu z **centrum miasta** oraz z **obszarem rozwoju zabudowy mieszkaniowej**. Głównym założeniem projektowym stało się natomiast **oparcie proponowanych rozwiązań na zasobach lokalnych**, tak kulturalnych, przestrzennych i przyrodniczych, jak i społecznych.

II. ANALIZA UWARUNKOWAŃ PROBLEMÓW I POTENCJAŁÓW

Obydwie przestrzenie, objęte niniejszym opracowaniem projektowym, znajdują się w obszarze miasta oznaczonym w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Łęborka* jako obszar T.z. – NOWY ŚWIAT; REJON ULIC: KOSSAKA, STRYJEWSKIEGO I GDAŃSKIEJ. Kompleksowa rewitalizacja obszaru T.z. jest, zgodnie z *Lokalnym Programem Rewitalizacji*, priorytetem władz samorządowych miasta Łęborka. Głównym celem *Programu* w tym zakresie jest przywrócenie funkcji społecznych, gospodarczych i przestrzennych obszarowi, co z założenia przełożyć się ma w najistotniejszy sposób na poprawę sytuacji w całym Mieście.

W ramach problemów zidentyfikowanych w *Programie*, najważniejszym jest wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, związany ze starzeniem się społeczeństwa i odpływem młodych osób, najczęściej poszukujących lepszych warunków życia. Sytuacja ta generować będzie coraz większe potrzeby związane z opieką nad seniorami oraz stworzenia szerokiego katalogu związanych z tym usług społecznych, w tym wdrażanie działań aktywizacyjnych, pozwalających osobom starszym jak najdłużej aktywnie funkcjonować w społeczeństwie. Drugą istotną grupą problemową są ludzie młodzi, przerywający naukę, słabo wykształceni, niejednokrotnie powielający niekorzystne wzorce wyniesione ze swojego środowiska. Przeprowadzona w ramach *Programu* analiza w oparciu o dość dużą liczbę wskaźników, wykazała, że na obszarze występuje wysoki poziom bezrobocia, często długotrwałego, ubóstwa i patologii społecznych wynikających.

2.1. Kwartał zabudowy Kellera-Stryjewskiego-Boh. Westerplatte

Pierwszym obszarem opracowania jest kwartał zabudowy ograniczony ulicami: Kellera, Stryjewskiego, Boh. Westerplatte. Stanowi on typową zdegradowaną przestrzenną tkankę miejską. Pozostałości po dawnym charakterze zabudowy stanowią fragmenty zabudowy pierzejowej. Obszar ten, wraz z planowanymi w ramach rewitalizacji inwestycjami, ma stanowić zaplecze kulturalno – społeczno – mieszkalne zarówno dla obszaru rewitalizacji T.z. jak i pozostałych, przyległych obszarów miasta. Podczas wizji terenowej zidentyfikowano następujące problemy i potencjały:

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW	POTENCJAŁY
niska estetyka elewacji budynków (niezależnie od stanu technicznego budynków) – kakofonia kolorystyczna i formalna	dwa wiekowe drzewa ważne dla mieszkańców, a szczególnie dzieci – dzieci budują sobie we własnym zakresie domki na tych drzewach, które są potem usuwane
brak przestrzeni z przeznaczeniem na integrację sąsiedzką	dużo wolnej przestrzeni
brak przestrzeni z przeznaczeniem dla dzieci i młodzieży	woda opadowa, którą można zagospodarować w ogrodach deszczowych i sztucznych mokradłach tworząc bujną zieleń ozdobno-rekreacyjną
nieuporządkowana przestrzeń do parkowania – chaos parkingowy	dom M. Stryjewskiego, poety – samouka – minimalisty, stanowiący ogromnym potencjale kulturalno - edukacyjny
zalegające okresowo wody opadowe	rozbudowa w pobliżu infrastruktury społecznej, jak Klub Osiedlowy Baza, Placówka Wsparcia Dziennego,
niewielki udział zieleni, słaby stan przyrodniczy zieleni występującej	Duże połacie ścian na budynkach możliwe do wykorzystania jako przestrzeń ekspozycji poezji M. Stryjewskiego
przestrzeń sprawia wrażenie niczyjej albo jest silnie wygradzona – brak zróżnicowania na przestrzeń publiczną, półpubliczną, półprywatną i prywatną	tu i ówdzie małe ogródki przydomowe (aktualnie mocno wygradzone) świadczące o potrzebie lokalnych mieszkańców do uprawy roślin użytkowych i kwiatów
brak zaakcentowania domu M. Stryjewskiego, który powinien stanowić wyróżnik przestrzenno-kulturalny	dzieci, młodzież i seniorzy
	łącność widokowa z kościołem p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, stanowiącym dominantę wysokościową i zakończenie osi widokowej wzdłuż ul. Kellera oraz Sanktuarium p.w. Św. Jakuba stanowiącego subdominantę i dopełnienie osi.

2.2. Plac Kopernika

Plac Kopernika stanowi reprezentacyjne przedpole kościoła p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Zlokalizowany jest w bezpośrednim centrum miasta Łęborka, ograniczonego linią średniowiecznych obwarowań. Zgodnie z wytycznymi z Regulaminu Konkursu obszar ten, wraz z planowanymi w ramach rewitalizacji inwestycjami, ma stanowić łącznik pomiędzy centrum a obszarami rozwoju zabudowy mieszkaniowej w północnej części miasta. Podczas wizji terenowej zidentyfikowano następujące problemy i potencjały:

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW	POTENCJAŁY
niska estetyka elewacji budynków (niezależnie od stanu technicznego budynków) – kakofonia kolorystyczna i formalna	wysoka wartość historycznej zabudowy
brak przestrzeni z przeznaczeniem na integrację sąsiedzką	łatwy do odczytania historyczny układ kompozycji zieleni wysokiej, podkreślający osie kompozycyjne. Zieleń wysoka stanowi także atrakcyjne tło dla lokalnej architektury, wymaga jednak uzupełnienia, a przypadku przydrożnych alei i szpalerów lip formowania koron tak, aby nie przewyższały i nie zacięniały zbyt mocno budynków
w znacznym stopniu nieuporządkowana przestrzeń do parkowania – chaos parkingowy	łącność przestrzenno-widokowa ze ścisłym centrum miasta i obszarami rozwojowymi miasta
niska jakość zieleni piętra krzewów i runa, nieczytelna kompozycja – zieleń nie stanowi w ten sposób tła dla cennej architektury, nie podkreśla jej charakteru	wysokie walory kulturalne przestrzeni ze względu na istniejący kościół

Projekt bazuje na wykorzystaniu i ekspozycji istniejących potencjałów oraz niwelacji zidentyfikowanych problemów.

III. USZCZEGÓLOWIONY OPIS KONCEPCJI URBANISTYCZNEJ I SPOSOBU ZAGOSPODAROWANIA TERENU.

Koncepcja opiera się na rozwiązaniach architektonicznych jasno precyzujących zasady kształtowania przestrzeni publicznych, wyraźnie określając relacje projektowanych obszarów z otoczeniem, poprzez propozycję zastosowania połączeń funkcjonalnych oraz mentalnych i kompozycyjnych z otoczeniem. Relacje te z założenia mają być intuicyjnie czytelne dla użytkowników przestrzeni. Ważnym aspektem jest również możliwość aktywizacji mieszkańców Lęborka w realizacji oraz późniejszym utrzymaniu elementów przestrzeni, szczególnie w przypadku projektu Kwartалу zabudowy, co koresponduje założeniami określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Organizator konkursu sugeruje przyjęcie motywów przewodnich dla poszczególnych obszarów opracowania: dla Placu Kopernika: „dusza miasta/ sztuka”, a dla kwartálu zabudowy ograniczony ulicami: Kellera, Stryjewskiego, Boh. Westerplatte: „dobre sąsiedztwo/ wspomagająca sieć”. Motywy te zostały zastosowane w koncepcji, jako wytyczna funkcjonalno-kompozycyjna. Autorki koncepcji opracowały jednak własny motyw przewodni – hasło, adekwatne dla obydwu obszarów: **Na skRAJu miasta ®**. Motyw ten bazując na lokalizacji obszarów (na skrajach Lęborka), dodatkowo wprowadza pozytywne skojarzenia w formie otwartej - do indywidualnej interpretacji. RAJski charakter obszarów opracowania w proponowanej koncepcji wzmacniany jest przez wprowadzenie dużej ilości zieleni w postaci zarówno drzew alejowych (jak klon jawor), drzew formowanych (jak lipa), a także drzew w formach naturalnych (jak olsza, czy wierzba biała, która po okresowym ogłowieniu - raz na 5-6 lat - przyjmie formę występującą naturalnie nad podmiejskimi ciekami wodnymi czy rowami odwadniającymi, wspierając tym samym otwarte kanały odwadniające proponowane w koncepcji). Rajsłość i sielskość przestrzeni tworzą także liczne rabaty bylinowe, na placu Kopernika związane dodatkowo z symboliką chrześcijańską.

3.1.Kwartál zabudowy Kellera-Stryjewskiego-Boh. Westerplatte

Głównym celem projektowanego zagospodarowania przestrzeni jest rewitalizacja społeczno-przestrzenna przy wykorzystaniu lokalnych zasobów kulturalnych, przestrzennych, przyrodniczych, oraz społecznych zidentyfikowanych w punkcie 2.1. niniejszego opisu. W tym celu za główną funkcję proponowaną dla obszaru opracowania można uznać szeroko rozumianą funkcję rekreacyjną, z podziałem na różnorodne funkcje szczegółowe. Dodatkowo nacisk położony został na zróżnicowanie przestrzeni pod kątem dostępności i przynależności, poprzez **wprowadzenie przestrzeni półpublicznych i półprywatnych**, których granice wyznaczają nieagresywne elementy wnętrza krajobrazowych tworzących ściany, jak pagórki, smugi nasadzeń zieleni naturalistycznej, aleje itp. Elementy te z jednej strony wygradzają przestrzeń funkcjonalną, jednocześnie pełniąc funkcje kompozycyjne - maskując nieestetyczne elewacje i inne obiekty, a także tworząc tło dla elementów eksponowanych.

W pierwszym etapie tworzenia koncepcji, zgodnie z wytycznymi *Regulaminu* konkursu, sprecyzowana została lokalizacja budynku komunalnego. Następnie zaproponowane zostały rozwiązania przestrzenne dla całego kwartálu, zapewniające niezbędne warunki dla możliwości realizacji budynku komunalnego, jak wyznaczenie miejsc postojowych dla samochodów. W związku z identyfikacją na etapie analizy uwarunkowań problemu zalegania wód opadowych ich zagospodarowanie stało się jednym z kluczowych elementów w proponowanej koncepcji. W koncepcji zaproponowano zagospodarowanie wód opadowych w proekologicznym systemie otwartych kanałów, rowów, niecek, ogrodów deszczowych i sztucznych mokradeł. Takie rozwiązania spotkać można w wielu krajach europejskich, a także coraz częściej w Polsce, pod różnymi nazwami, jak np. SuDS (z ang. *Sustainable Drainage Systems*), *Systemy Zrównoważonego Drenażu*, czy TRIO (od Transport, Retencja, Infiltracja, Odprowadzanie).

W drugim etapie przestrzeń podwórka podzielona została na 2 zasadnicze strefy: **półprywatną Strefę Sąsiedzką** (oznaczoną na załączonym poniżej schemacie kolorem zielonym) oraz **półpubliczną i publiczną przestrzeń wspomnieniowo-rekreacyjną**, określoną

jako **Strefę Stryjewskiego** (oznaczoną na schemacie kolorem żółtym i pomarańczowym) z naciskiem na kulturotwórczy potencjał lokalnych zasobów.

RYS. 1. SCHEMAT FUNKCJONOWANIA PODWÓRKA I PODZIAŁU PRZESTRZENI

Źródło: opracowanie własne

Dla podziału przestrzennego i zdefiniowania programu funkcjonalnego istotne były narzucone w Regulaminie sugestie lokalizacji **nowego połączenia drogowego**, które **włączy obszar opracowania w szerszy kontekst miejski, a nawet regionalny**. Kluczowym walorem, który wpłynął na zdefiniowanie programu użytkowo-estetycznego części publicznej i półpublicznej obszaru opracowania jest także **potrzeba upamiętnienia Mieczysława Stryjewskiego** – poety, którego twórczość jest aktualnie słabo znana mimo, że patronuje on Ogólnopolskiemu Konkursowi Literackiemu. Celem projektu stało się więc upamiętnienie i popularyzacja poezji tego autora – samouka - minimalisty, otwartego na świat i drugiego człowieka. Projektując poszczególne strefy brano również pod uwagę **możliwość ich współtworzenia przez lokalnych mieszkańców** – w przypadku strefy sąsiedzkiej, a także przez członków i wychowanków okolicznych placówek społecznych, jak Klub osiedlowy „Baza” czy Placówka Wsparcia Dziennego, co może mieć kluczową rolę w tworzeniu więzi społecznych wśród mieszkańców okolicy. Przestrzeń projektowana ma także być miejscem wydarzeń kulturalnych.

3.1.1. PODZIAŁ NA STREFY I PROGRAM UŻYTKOWY POSZCZEGÓLNYCH STREF

Projektowana przestrzeń, zgodnie z załączonym wyżej schematem, podzielona jest na pięć zasadniczych stref funkcjonalnych: Przestrzeń poezji, Przestrzeń łąkowo-parkowa, Zielona przestrzeń podwórkowa, Strefa ogródków, Strefa parkingowa. W każdej z nich doprecyzowano sugerowany program użytkowy zaprezentowany na załączonej planszy nr2. Kształtuje się on następująco:

Przestrzeń poezji – to strefa publiczna reprezentacyjno-rekreacyjna o charakterze ponadlokalnym, dedykowana M. Stryjewskiemu. Ma z założenia **popularyzować poezję**, przede wszystkim Stryjewskiego, lecz także można rozważyć tutaj lokalizację swego **rodzaju poetyckiej ‘Alei Gwiazd’**, gdzie np. nagrodą w Ogólnopolskim Konkursie Literackim mogłaby być **publikacja poezji w przestrzeni miasta**. Wiersze mogłyby pokryć okoliczne, nieestetyczne elewacje, a także chodniki, jezdnie, ścieżkę rowerową, a także np. specjalnie do tego celu zaprojektowane tablice. Miejsce to powinno być otwarte na różnego rodzaju twórczość, instalacje artystyczne, plenerowe spotkania kulturalne, a także oferować informacje o poecie. Istotnym elementem tej strefy jest także **istniejące drzewo**, lubiane przez lokalne dzieci, gdzie od dłuższego czasu próbują z własnej inicjatywy **budować w jego koronie domki do zabawy**. Warto wykorzystać ten potencjał i wspomóc tak wartościową inicjatywę. **Drugie ważne drzewo – buk czerwony** (oznaczone na załączonej planszy nr 2 kolorem czerwonym)

wprowadzono z przyczyn kompozycyjnych – jest **akcentem widokowym** przyciągającym wzrok i **kadrującym widok** od strony podwórka sąsiedzkiego w stronę dominanty wieży Kościoła. Pozostała przestrzeń tej strefy stanowi **naturalistyczny miejski park**, pokryty głównie łąką kwietną i ekstensywnym trawnikiem rekreacyjnym, urozmaiconym gdzieniegdzie niewymagającymi naturalistycznymi rabatami gł. z traw ozdobnych. Ściany wewnątrz tej strefy budują **smugi naturalistycznych zadrzewień** olszy porastających kanały, niecki i sztuczne mokradła systemu zagospodarowania wód opadowych (SuDS). Przestrzeń wypełniona jest także **plecionkami (Strefa Pleccionarska)** do relaksu wśród zieleni, jak np. hamaki, które mogłyby zostać wykonane na zajęciach integracyjnych w okolicznych placówkach kulturalno-integracyjnych (Klub Baza, Placówka Wsparcia Dziennego, okoliczna szkoła).

Przestrzeń łąkowo-parkowa - Strefa półpubliczna o charakterze rekreacyjnym, powiązana kompozycyjnie z Przestrzenią Stryjewskiego. To także **naturalistyczny miejski park**, pokryty głównie łąką kwietną i ekstensywnym trawnikiem rekreacyjnym, urozmaiconym gdzieniegdzie niewymagającymi naturalistycznymi rabatami gł. z traw ozdobnych. Ściany wewnątrz tej strefy buduje pagórek oraz smugi naturalistycznych zadrzewień olszy porastających kanały, niecki i sztuczne mokradła systemu zagospodarowania wód opadowych (SuDS). W strefie tej przewidziana jest także tzw. **Strefa Wikliniarstwa** - miejsce na obiekty plecionkarskie z wikliny/wierzby wiciowej (która porastać może okoliczne sztuczne mokradła systemu SuDS), które mogą być, podobnie jak plecionki do odpoczynku, wykonane na zajęciach integracyjnych w okolicznych placówkach kulturalno-integracyjnych (Klub Baza, Placówka Wsparcia Dziennego, okoliczna szkoła), a dodatkowym walorem tej przestrzeni jest **walor edukacyjny – budowanie świadomości wagi ekosystemów nadwodnych i ich przydatności dla człowieka**.

Zielona przestrzeń podwórkowa - stanowi przestrzeń dedykowaną mieszkańcom, ich integracji, aktywizacji i rekreacji. Zaprojektowane zostały tu ciche zakątki do siedzenia i inne elementy typu rabaty kwiatowe uatrakcyjniające przestrzeń. Głównym walorem kompozycyjnym tej strefy jest **oś widokowa na wieże kościelne**, mająca początek przy istniejącym drzewie, która stanowi otwarcie widokowe w ścianach wewnątrz architektoniczno-krajobrazowego strefy, tworzonych przez smugi naturalistycznych nasadzeń olszy i wierzby głowiastej (wzdłuż elementów systemu SuDS) oraz **pagórki porośnięte trawami ozdobnymi**, zasłaniające strefę parkingową. Pagórki te stanowią jednocześnie **nienarzucającą konkretnej aktywności** przestrzeń rekreacyjną. W strefie tej przewidziano także przestrzeń dla aktywności mieszkańców w **formie ogródków warzywnych** – czyli strefie tzw. **ogrodnictwa/rolnictwa miejskiego** (z ang. *Urban Farming*). Strefę od strony ulicy zamyka duży ogród deszczowy, w którym finalnie zbierana jest woda opadowa (w ramach systemu SuDS) z części parkingowej i komunikacyjnej.

Strefa ogródków – to przestrzeń **przyokiennych ogródków przydomowych** zarówno czysto ozdobnych, jak i przeznaczonych na uprawy w ramach ogrodnictwa miejskiego oraz ogródków deszczowych służących zagospodarowywaniu wód opadowych z dachów budynków.

Strefa parkingowa – Jest to strefa służąca obsłudze komunikacyjnej wewnątrz kwartału. Jest **jednokierunkowy ciąg pieszo-jezdny**, otwarty dla ruchu kołowego przede wszystkim mieszkańców, lecz można rozważyć także wprowadzenie miejsc parkingowych dla obsługi ew. wydarzeń kulturalnych. Zagospodarowana jest w formie utwardzonej posadzki o jednolitej kolorystyce. Woda opadowa z utwardzonych nawierzchni odprowadzana jest do niecek i kanałów systemu SuDS.

3.1.2. POTENCJAŁ AKTYWIZACJI LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI W PROJEKTOWANEJ PRZESTRZENI

W projekcie przewidziano możliwość aktywizacji mieszkańców miasta na kilka sposobów:

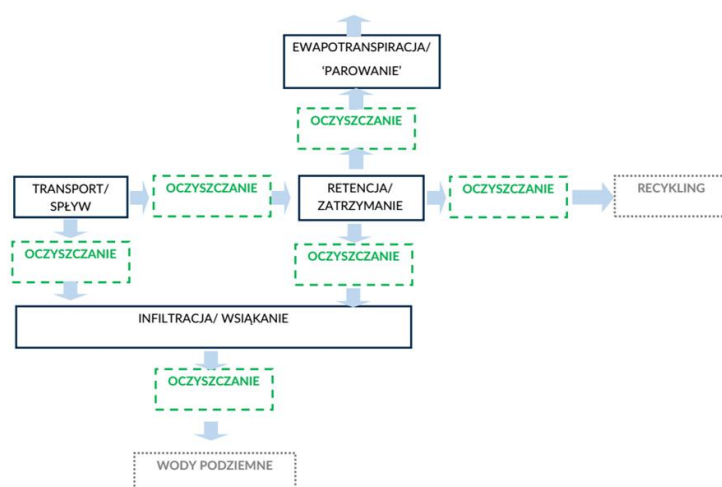
- przy tworzeniu i pielęgnacji ogródków w ramach ogrodnictwa miejskiego – wszyscy mieszkańcy, a szczególnie osoby starsze i dzieci;

- strefa wikliniarstwa – dzieci i młodzież, a także osoby dorosłe aktywizowane w okolicznych ośrodkach, lub spontanicznie;
- strefa plecionkarstwa - dzieci i młodzież, a także osoby dorosłe aktywizowane w okolicznych ośrodkach, lub spontanicznie;
- strefa poezji Stryjewskiego – edukacja, popularyzacja a także aktywizacja poetycka dzięki możliwości publikacji w przestrzeni miejskiej, tworzenie murali z poezją, - dzieci i młodzież a także osoby dorosłe, także spoza Lęborka;
- domki na drzewach – aktywizacja okolicznych dzieci;
- przestrzeń uniwersalna i rekreacyjna dla wszystkich, w szczególności młodzieży i dzieci starszych p pagórki, hamaki, sztuczne mokradła – możliwość spędzania wolnego czasu a atrakcyjnej przestrzeni blisko domu i integracji z kolegami z sąsiedztwa, w przestrzeni nienaruszającej sposobu wykorzystania (co szczególnie ceni sobie młodzież).

3.1.3. PROEKOLOGICZNE ZAGOSPODAROWANIE WÓD OPADOWYCH – SuDS

Współczesne podejście do zarządzania wodami opadowymi na obszarach miast jest oparte na dążeniu do przywrócenia bilansu z obszarów nieurbanizowanych poprzez wzorowanie się w zarządzaniu wodami opadowymi na procesach naturalnych, dzięki czemu miasta uzyskują wiele korzyści. Zwiększają wydolność infrastruktury kanalizacji deszczowej oraz zapobiegają niepotrzebnemu przewymiarowaniu projektowanej sieci, dzięki znacznemu zmniejszeniu wielkości odpływu maksymalnego. Podnoszą także jakość wody deszczowej odprowadzanej z miasta, dzięki zastosowaniu filtrów hydrofitowych, jakimi są elementy otwartych przyrodniczych systemów zagospodarowywania wód opadowych obsadzone roślinnością, a także zwiększają lokalne zasilenie zasobów wód głębinowych, zwiększając efektywną infiltrację wód opadowych.

RYS. 2. SCHEMAT FUNKCJONOWANIA SUDS

Źródło: opracowanie własne

Dla terenu objętego opracowaniem proponuje się zagospodarować wody opadowe w systemie otwartych kanałów, rowów, niecek i ogrodów deszczowych systemu SuDS, którego zasadę funkcjonowania przedstawia rys. 2. Ich celem jest wprowadzenie technik drenażowych ułożonych w seriach, stopniowo zmniejszających zanieczyszczenie wód opadowych, natężenie przepływu oraz wolumin odpływu. W ten sposób dzięki kontroli odpływu 'u źródła' – *in situ* redukuje się potrzebę 'ostabiania' dużych przepływów i tworzenia przeskalowanych struktur kontrolujących ten przepływ. Skuteczne zarządzanie osadami, właściwe użytkowanie i konserwacja jest kluczowe dla zapewnienia długotrwałej skuteczności wszystkich technik SuDS. Dobór roślin hydrofitowych, towarzyszących obiektom zwiększającym retencję w terenie (czyli elementom SuDS) powinien zostać objęty szczegółowym projektem branżowym, który jest niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania systemu. Dzięki

zastosowaniu roślin hydrofitowych , jak : olsza czarna, wierzba biała i krucha, wierzby krzewiaste (jak np. wiciowa), a także byliny i trawy: (*Phragmites Australis*) Trzcina pospolita (*Typha*), Pałka wodna, (*Carex pendula*) Turzyca zwisła, (*Phalaris arundinacea*) Mozga trzcinowata, (*Acorus gramineus*) Tatarak trawiasty, (*Glyceria maxima*) Manna Mielec, (*Valeriana officinalis*) Kozłek lekarski, (*Lythrum salicaria*) Krwawnica pospolita, (*Lysimachia vulgaris*) Tojeść pospolita, (*Osmunda regalis*) Długosz królewski, (*Iris*) Kosaćce, zapewniając elementy infrastrukturalne - odwodnieniowe - tworzymy jednocześnie estetyczną zieleń miejską.

3.2. Plac Kopernika

Głównym celem projektowanego zagospodarowania przestrzeni Placu jest **rewitalizacja przestrzenna Placu**, a także lepsze wykorzystanie przestrzeni jako **przestrzeni publicznej**, dzięki **uporządkowaniu** komunikacji pieszej, parkingowej i komunikacyjnej, a także **stworzeniu kompozycyjnej oprawy dla wyjątkowej architektury** Kościoła p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Działania te bazują na wykorzystaniu lokalnych zasobów przestrzennych i kulturalnych - czyli kościoła, pierzei zabytkowych kamienic stanowiących ściany wnętrza architektoniczno-krajobrazowego placu, a także przyrodniczych w postaci pozostałości szpalerów drzew alejowych – lip oraz klonów. Dominującą funkcją projektowanej przestrzeni jest więc reprezentacyjna funkcja publiczna – **swoisty podmiejski salonik**.

3.2.1. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA KOMPOZYCYJNE PLACU

Punktem wyjścia do założeń projektowych była wizja w terenie oraz analiza źródeł historycznych, głównie w postaci archiwalnych zdjęć Placu z okresu przed II Wojną Światową. W ten sposób zasadniczym elementem uporządkowania kompozycji przestrzeni stały się szpalery przydrożnych drzew alejowych, co do formy których sugestie przedstawiono na schemacie 'Ciągi Zielone' na Planszy nr1. Zgodnie ze schematem, proponuje się uzupełnienie szpalerów strzyżonych lip oraz dokończanie szpalera klonów w brakującej części, przy zachodniej elewacji kościoła oraz południowej części Placu. Istotnym założeniem jest **ekspozycja historycznych form przestrzennych** dzięki wprowadzeniu współczesnego w wyrazie, naturalistycznego **tła roślinnego** rabat i uzupełnienia kompozycji historycznej szpalerów zieleni wysokiej.

3.2.2. ROZWIĄZANIA SZCZEGÓŁOWE

Rozwiązania projektowe są wynikiem analizy problemów i zasobów przestrzennych ukazanych w tabeli w punkcie 2.2. niniejszego opracowania. Uporządkowanie przestrzeni komunikacyjnej i parkingowej proponuje się następująco:

- Parking przy sądzie – uporządkowanie terenu i odgrodzenie szpalerem drzew alejowych (lip strzyżonych) od ciągu pieszego – z powodów kompozycyjnych oraz bezpieczeństwa i uczciwienia zasad komunikacji i parkowania;
- ulica prowadząca dookoła kościoła – proponuje się nadanie jej jedno-kierunkowego charakteru, dodatkowo przewiduje się lokalizację 8 miejsc parkingowych przy kościele;
- proponuje się wprowadzenie deptaka wzdłuż zachodniej elewacji kościoła i wejścia głównego;
- oś łącząca Centrum z północnymi dzielnicami miasta, z ruchem pieszym - ożywienie przestrzeni, incydentalnie z dopuszczonym ograniczonym ruchem kołowym. Charakter tej osi, wynikającej z wytycznych Regulaminu konkursu, podkreślić powinna posadzka będąca kontynuacją miejskiego deptaka w ul. Orzeszkowej, gdzie prowadzi bezpośrednie połączenie piesze z Centrum. Sugeruje się tutaj zastosować tradycyjny bruk kamienny.

Pozostałe elementy kompozycji przestrzeni:

- kompozycja bazuje na tworzeniu tła przez elementy zieleni dla dominanty Kościoła. Przedpołem dla kościoła stają się wieloletnie naturalistyczne w formie rabaty bylinowe, tworzone dookoła kościoła przez kwiaty w odcieniach bieli, a przy sugerowanej lokalizacji pomnika dla odróżnienia w kolorze niebieskim. Poniżej zamieszczona została tabela z sugestią bylin do nasadzeń na rabatach i symbolika chrześcijańska, która jest z nimi związana.

RYŚ. 3 PRZYKŁADOWE BYLINY NA BIAŁE I NIEBIESKIE NATURALISTYCZNE RABATY BYLINOWE

Lp	Nazwa Polska	Znaczenie symboliczne	Wymagania, wysokość, pora kwitnienia	Gęstość sadze-nia	Zdjęcie
1.	powojnik alpejski/ <i>Clematis Alpina</i>	miłość bliźniego	stanowiska półcieniste, pnące okrywowe 2-2,5 m, kwitnie IV-V	do 4 szt/m ²	
2.	powojnik 'Praceox' grupa Heracleifolia/ <i>Clematis 'Praceox'</i>	miłość bliźniego	stanowiska słoneczne, silne pnące okrywowe, 3-4 m długości, kwitnie VII-VIII	do 2-3 szt/m ²	
3.	barwinek pospolity/ <i>Vinca minor</i>	wierność, życie wieczne	stanowiska cieniste, półcieniste, wysokość do 15 cm, kwitnie IV-V	16szt/m ²	
4.	dzwonek brzoskwiniolistny/ <i>Campanula persicifolia</i>	stałość	stanowiska słoneczne, wysokość 40-100 cm, kwitnie VI-VII	6szt/m ²	
5.	goryczka krzyżowa/ <i>Gentiana</i>	krzyż pański	stanowiska półcieniste, wysokość do 5 cm, kwitnie IV-V	16szt/m ²	
6.	bodziszek himalajski/ <i>Geranium himalayense 'Gravetye'</i>	symbol męki pańskiej	stanowiska słoneczne, półcieniste, wysokość do 40 cm, kwitnie V-VIII	7szt/ m ²	
7.	fiótek rogaty/ <i>Viola cornuta</i>	symbol skromnej cnotliwości i pokory	stanowiska słoneczne, wysokość do 26 cm, kwitnie V-X	9 szt/m ²	
8.	szalwia omszona 'Mainacht'/ <i>Salvia nemorosa 'Mainacht'</i>	wiązana z nabożeństwem do Matki Boskiej	stanowiska słoneczne, wysokość do 60 cm, kwitnie od VI	9szt/ m ²	
9.	przetacznik kłosowy/ <i>Veronica spicata</i>	symbolicznie odnoszony do Jezusa jako „prawdziwego, jedyne go leku”.	stanowiska słoneczne, wysokość do 40 cm, kwitnie VII- VIII	9szt/ m ²	
10.	bodziszek wielkopłatkowy/ <i>Geranium platypetalum</i>	symbol męki pańskiej	stanowiska słoneczne, półcieniste, wysokość do 60 cm, kwitnie VI	do 10 szt/m ²	
11.	lawenda wąskolistna/ <i>Lavandula angustifolia</i>	duchowe zalety Matki Boskiej	stanowiska słoneczne, wysokość ok. 40 cm, kwitnie VII-VIII	10 szt/m ²	
12.	len trwały/ <i>linum perenne</i>	miłość, śmiałość, uprzejmość	stanowisko słoneczne, wysokość 60-100 cm, kwitnie VI-IX	16 szt/m ²	
13.	ostróżka wyniosła/ <i>Delphinium elatum 'New Zealand'</i>	symbolika maryjna	stanowisko słoneczne, wysokość 100-160 cm, kwitnie VI, VII, IX	5 szt/m ²	

14.	konwalia majowa/ <i>Convallaria majalis</i>	zbawienie świata/ zwiastowanie	stanowisko cieniste, wysokość do 20 cm, kwitnie w V	25 szt/m ²		
15.	róża pnąca 'New Dawn' Rosa 'New Dawn White'	miłosierdzie, mądrość wieczna, męczeństwo, męka Chrystusa, milczenie NMP, przemijanie, tajemnica, wieczność	stanowiska półcieniste, pnące okrywowe 2-2,5 m, kwitnie IV-V	do 4 szt/m ²		
16.	barwinek biały/ <i>Vinca minor 'Gertrude Jekyll'</i>	wierność, życie wieczne	stanowisko każde, do wysokość 10-15 cm, kwitnie od IV-V	16 szt/m ²		
17.	lilia/ <i>Lilium</i>	Ciało Chrystusa, czystość,	stanowiska cieniste, półcieniste, wysokość do 15 cm, kwitnie IV- V	6-8 szt/m ²		
18.	malwa/ <i>Alcea</i>	znak prośby o przebaczenie	stanowiska słoneczne, wysokość 1,5-2 m, kwitnie VII-VIII	5 szt/m ²		
19.	dzięgiel litwor/ <i>Archangelica officinalis</i>	symbol Trójcy Św.	stanowiska półcieniste, wysokość 1-2,5 m, kwitnie V-IX	6 szt/m ²		
20.	śnieżyczka przebiśnieg/ <i>Galanthus nivalis</i>	pokój duszy w czasie życiowych doświadczeń	stanowisko każde, wysokość 10-15 cm, kwitnienie II-III	20-30 szt/m ²		
21.	ostróżka ogrodowa/ <i>Delphinium x cultorum</i> 'Pacific Galahad'	symbolika maryjna	stanowisko słoneczne, wysokość 120-180 cm, kwitnie VI, VII,	5 szt/m ²		

- Sugerowana na planie przedstawionym na planszy nr 1. lokalizacja Postumentu oparta jest na kwerendzie historycznej – w tym miejscu kiedyś zlokalizowany był Pomnik ku czci poległych – ok. 1918r. Lokalizacja ta dodatkowo uzupełnia kompozycję placu Kopernika tworząc jednocześnie przedpole dla Kościoła.

- projektowane kapliczki, które zlokalizowane zostaną dookoła Kościoła sugeruje się obsadzić pnącą różą w kolorze białym związaną silnie z symboliką maryjną oraz Męki Pańskiej.

- dodatkowo wprowadza się dwa akcenty widokowe kierunkujące i domykające osie w postaci buków czerwonych;

- wprowadzenie szpalerów drzew i akcentów w postaci buków czerwonych, zgodnie z sugestią na schemacie 'Ciągi Zielone' uwidoczni Oś od pl. Pokoju przebiega ulicą Orzeszkowej, przechodzi przez plac przed kościołem p.w. NMPKP, następnie poprzez fragment ul. Stryjewskiego i ul. Krótkiej dochodzącą do do terenu rekreacyjnego na zapleczu ul. Malczewskiego.

3.3. Etapowanie inwestycji

Zaproponowane rozwiązania projektowe są elastyczne i umożliwiają sugerowane w Regulaminie Konkursu etapowanie inwestycji.